

Ewa Niesiołowska-Śreniowska, Piotr Papiernik, Paweł Morosik

Aleksandrów, st. 1, gm. loco, woj.
łódzkie, AZP 65-50/-

Informator Archeologiczny : badania 25, 1-2

1991

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

EPOKA KAMIENIA

PALEOLIT I MEZOLIT

**Aleksandrów, st. 1
gm. loco, woj. łódzkie
AZP 65-50/—**

**Muzeum Archeologiczne i Etnogra-
ficzne w Łodzi**

Badania prowadziła mgr Ewa Niesiołowska-Śreniowska przy współpracy mgr. Piotra Papiernika i mgr. Pawła Morosika. Finansowane przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków oraz Zarząd Gminy i Miasta Aleksandrów. Pierwszy sezon badań. Obozowisko mezolityczne.

Stanowisko odkryte w 1989 r. przez Piotra Papiernika znajduje się na południe od Aleksandrowa Łódzkiego, na wydatnym wale wydмовym o wysokości ok. 5-6 m. Rozciąga się on na przestrzeni ok. 700 m i graniczy z dużym zbiornikiem wodnym, obecnie zarośniętym, z którego w czasie II wojny światowej wybrano torf. Na wale tym znajduje się cały kompleks stanowisk, z których jedno wybrano na miejsce sondażu.

Badania objęły powierzchnię 101 m². Odsłonięto część krzemienicy z trzema koncentracjami zabytków krzemiennych lub fragm. 3 różnych krzemienic. Skład tych skupień był różny. W największym z nich, oprócz kilku rdzeni i odłupków technicznych, wśród nielicznych narzędzi dominowały rylce, a wśród zbrojników — trójkąty. W drugim skupieniu dominowały wióry i odłupki, w skupieniu trzecim wystąpiło najwięcej mikrorylców. We wszystkich zanotowano mało drapaczy i skrobaczy. Ogółem uzyskano ponad 500 zabytków. Zalegały one dość płytko, na gł. do 30 cm, najgłębiej 50 cm od powierzchni, w układzie nie zakłóconym.

Odkryto ślady 2 palenisk oraz prawdopodobnie 2 spalonych słupów, jednakże ze względu na dość płytkie zaleganie całego zespołu nie można wykluczyć, że nie są one współczesne osadnictwu mezolitycznemu. Sprawę tę wyjaśni analiza C₁₄. Ponadto odkryto skupienie dużej ilości kamiennych otoczków na powierzchni 1 m². Część kamieni była przepalona. Przeznaczenie tego skupienia jest niejasne. Uzyskane materiały wskazują, że stanowisko można datować na środkowy okres mezolitu. W dotychczasowym podziale mezolitu materiały te można by wiązać z kulturą chojnicko-pieńkowską z elementami komornickimi.

Równocześnie z pracami archeologicznymi prowadzono badania geomorfologiczne. Wykonano szereg wierceń i 2 wykopy geologiczne. Z utworów organogenicznych, które wystąpiły w jednym z wykopów, pobrano próbki do datowania C₁₄ i ekspertyzy palinologicznej. Wyniki tych analiz pozwolą określić wiek faz rozwoju rzeźby wydмовej i torfowiska,

a przede wszystkim odtworzyć warunki przyrodnicze, jakie towarzyszyły osadnictwu mezolitycznemu.

Biśnik, st. 1
gm. Wolbrom, woj. katowickie

Muzeum Archeologiczne i Etnograficzne w Łodzi

Badania prowadził dr Andrzej Pelisiak. Finansowane przez Zespół Jurajskich Parków Krajobrazowych w Dąbrowie Górniczej. Pierwszy sezon badań. Zespół jaskiń i schronisk skalnych. Środkowy i górny paleolit, kultura pucharów lejkowatych, kultura ceramiki sznurowej, kultura Chłopice-Veselé, kultura lużycka, kultura przeworska, średniowiecze.

Jaskinia Biśnik jest jedną z 4 jaskiń i schronisk skalnych w skałkach „na Biśniku” w dolinie Wodącej. Badania na tym stanowisku podjęto po kilkakrotnych wizytacjach obiektu, w trakcie których stwierdzono postępujące niszczenie namulisk nowozytnymi wkopami, a także współczesną działalnością poszukiwaczy skarbów. Badania stanowią etap programu realizowanego od 1983 r., dotyczącego osadnictwa i eksploatacji środowiska naturalnego środkowej części Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej w neolicie i wczesnej epoce brązu. Prace w 1991 r. miały na celu rozpoznanie stratygrafii, wstępną identyfikację etapów zasiedlenia oraz ustalenie zakresu zniszczeń. Zrealizowano je eksplorując wykop o szer. 2 i dł. 7,5 m przed głównym wejściem do jaskini. Odkryto dobrze zachowane nawarstwienia holoceni, würmskie w postaci kilku warstw lessów, bruków skalnych i piasków oraz z interglacjału eemskiego. Zawierały one pozostałości wielokrotnego zasiedlenia tego miejsca w różnych okresach.

W utworach holoceni odkryto:

- ślady osadnictwa z różnych faz średniowiecza w postaci licznych fragm. ceramiki,
- kilka ułamków naczyń kultury przeworskiej,
- fragm. ceramiki kultury lużyckiej,
- materiały z początków epoki brązu w postaci ułamków naczyń kultury Chłopice-Veselé, którym towarzyszył inwentarz krzemienisty z półwytworem siekiery dwuściennej,
- fragm. naczyń kultury ceramiki sznurowej,
- kilka ułamków ceramiki kultury pucharów lejkowatych,
- pozostałości pracowni krzemieniarskiej, w której wykonywano siekiery czworościenne i długie wióry, prawdopodobnie również łączące się z kulturą pucharów lejkowatych.

Inwentarz górnopaleolityczny odkryto w cienkiej warstwie próchnicy z pyłem węglowym między warstwami lessów i piasków. Tworzył go zespół przedmiotów krzemienistych oraz ponad 800 fragm. kości zwierzęcych, głównie niedźwiedzia jaskiniowego. Materiały te leżały w obrębie i w otoczeniu paleniska.

W utworach eemskich uchwyciono 3 wyraźnie rozdzielające się poziomy osadnictwa kultury mustierskiej. Przedmiotom krzemienistym towarzyszyły liczne fragm. kości zwierzęcych (ponad 2200). W najniższym poziomie osadnictwa mustierskiego odkryto m.in. ząb nosorożca leśnego (*Diceroshinus hemitoechus* lub *D. mercki*).

Materiały są przechowywane w Zespole Jurajskich Parków Krajobrazowych w Dąbrowie Górniczej.

Badania będą kontynuowane.